

УДК 37:28

А.М. САМБОР,

викладач Прилуцького гуманітарно-педагогічного коледжу імені І.Я. Франка

М.А. САМБОР,

*кандидат юридичних наук, старший інспектор штабу
Прилуцького МВ УМВС України в Чернігівській області*

ХРИСТІАНСТВО ЯК ПІДҐРУНТЯ ДУХОВНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

У статті досліджуються актуальні питання духовного виховання студентів у християнській вірі. Стверджується, що національні традиції виховання завжди пов'язувалися із настановами духівництва, оскільки українці з часів Хрещення Русі були віруючим народом. За результатами дослідження робиться висновок про те, що духовне виховання у християнській вірі утверджуватиме високі ідеали моральності та духовності у населення.

Ключові слова: християнство, виховання, церква, традиції виховання.

Постановка проблеми. Становлення особистості являє собою багатогранний процес, який охоплює сприйняття, засвоєння, накопичення знань, умінь, формування власних навичок та здобуття досвіду, а у подальшому – здатність його передачі майбутнім поколінням. Формування гідного члена суспільства з високоморальними якостями, здатного не лише повною мірою реалізувати свій внутрішній потенціал, а й допомагати іншим, є надзвичайно складним й водночас важливим завданням, яке стоїть перед учителем. У цьому контексті неабиякого значення набуває поєднання наукової та духовної складової у вихованні студента.

Україна сьогодні потребує духовного відродження, коли національна ідея, вірування набувають характеристик не популізму, а істинного розуміння та прагнення кожної особистості до побудови незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, де людина, її права та свободи визначають зміст та спрямованість держави. Відродження моральності, духовних традицій, на наш погляд, не може не позначатися на таких процесах як навчання та виховання. Останній, у свою чергу, є нарівні з навчальним є провідним та визначальним у роботі вищих навчальних закладів освіти, зокрема тих, що готують у своїх стінах фахівців – майбутніх вчителів, яким довіряють у подальшому найцінніше – своїх дітей, своє майбутнє.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню виховання молоді, студентства приділялася значна увага, про що свідчить наукова спадщина видатних педагогів минулого та сучасності, серед яких хотілося б відзначити праці В. Сухомлинського, В. Мадзігона, В. Стешенка, Г. Терещука, Д. Тхоржевського, П. Дмитренко. Не слід оминати увагою й те, що архієреї православної церкви теж не стоять осторонь освітньої проблеми, про що свідчать проповіді та наукові публікації з цього питання.

На жаль, радянський період залишив поза увагою такі питання, як духовне виховання студентів майбутніх вчителів у традиціях християнства. Розбудова української державності змушує звертатися до витоків українства, у тому числі й християнського виховання молоді, яке було притаманне нашому суспільству з часів запровадження рівноапостольним князем Володимиром віри Христової на українських землях. Натомість належного дослідження та

впровадження до процесу виховання духовної, християнської традиції не знайшло належного наукового осмислення та втілення. Про це свідчить відсутність відповідних ґрунтовних наукових досліджень, які проводилися б науковцями не лише виключно у межах педагогічної теорії, а й виходячи з релігійних засад із залученням до цього процесу пастирів Церкви.

Виходячи з вищенаведеного, **метою** цієї статті є дослідження християнської духовної складової у процесі виховання майбутніх вчителів з урахуванням національних традицій та базових основ християнства в Україні.

Основні результати дослідження. Власне виховання – це, перш за все, передавання наступним поколінням традиційної духовної ієрархії цінностей, завдяки яким засвоюються найкращі досягнення вітчизняної культури. Духовно-моральне виховання – це організований цілеспрямований виховний процес сприяння духовно-моральному становленню особистості, що веде до опанування і прийняття дітьми ієрархії духовних цінностей християнської цивілізації, укорінених у тисячолітній спадщині православної культури України з часів Київської Русі. Це, перш за все, спрямованість на пізнання свого внутрішнього світу і віра у необхідність духовної мотивації людської діяльності. Історично склалося так, що на території України основоположним культурно-національним пластом є християнство. Засноване на любові, воно спрямоване на збереження звичаїв, позитивних норм поведінки та правил життя, етичних виховних цінностей, допомагає суспільству утриматися під час різноманітних потрясінь. На християнській моралі базуються й найвищі ідеали європейської цивілізації [9]. Отже, невід’ємною складовою виховання є передача та засвоєння духовних цінностей, що можуть і, на наш погляд, повинні спиратися на християнські начала. Відтак, християнське віровчення так чи інакше становить фундаментальну основу виховання, незалежно від того, як до цього ставляться дослідники та, власне, ті, хто займається вихованням. Адже і для виховного процесу, і релігії характерне тлумачення та створення єдиної загальноприйнятої системи цінностей, які базуються на таких складових, як добро і зло, їх характеристиках та співвідношенні подій та діянь з цими категоріями.

На сьогодні відзначено зростання кількості віруючих серед молоді. Якщо за часів тоталітарного режиму до віруючих себе відносили 15–20% населення, то тепер ця цифра сягає приблизно 50–60%. Якщо рівень релігійності серед молоді в 1992 р. становив 40%, то зараз, за даними різних опитувань – від 60 до 75%. Із загальної кількості релігійних організацій в нашій державі на громади послідовників християнства завжди припадало не менше 80%. Переважаюча більшість віруючих – православні. Потужна історико-культурна традиція православ’я України органічно поєдналась із сьогоденною релігійною лінією особливо вшанування цього напрямку християнства. Цьому значною мірою сприяла щира і глибока релігійність запорізьких козаків. Двічі на рік у мирний час вони вирушали пішки «на прощу», вклонитися святим місцям у Києво-Печерській, Лебединській, Межигірській, Мошенській монастирі, а найбільш набожні козаки йшли у відомий грецький Афон і молдавську Драгомирну. Тепер до 70–80% мешканців України вважають себе християнами [8]. Певні кроки у цьому напрямі можна відзначити у діях окремих вищих навчальних закладів, особливо спеціальних військових чи правоохоронних закладів, де поширюється західна традиція капеланства. Також слід зауважити спроби окремих вищих навчальних закладів налагодити процес виховання студентства чи курсантів у дусі віри Христової, про що свідчить розбудова храмів та каплиць на території вищих навчальних закладів, прикладом такого навчального закладу можна назвати Національну академію внутрішніх справ, інші ВНЗ.

Та як би там не було, вказані приклади не набули широкого розповсюдження у освітніх закладах України. Можливо, цей фактор може пояснюватися тим, що законодавчо закріплено, зокрема у ч. 3 ст. 35 Конституції України [18], що церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов’язкова. Безперечно, інституційно громадянські та державні інститути відокремлені один від одного, однак поширення їх дії спрямоване на один і той же об’єкт – людину. Людину, яка має бути достойним членом громадянського суспільства, ідеалів якого ми всі прагнемо. Отже, релігія, держава, освіта нерозривно пов’язані між собою. На наш погляд, дійсно, недоцільно, аби ці інститути були примусово поєднані, тоді як їх свідоме прагнення до поєднання зусиль у одному руслі має бути належним чином підтримане представниками усіх течій.

Сьогодення вимагає від викладача вищого закладу вирішення нових завдань формування особистості майбутнього фахівця. Одним із таких важливих завдань – громадянське виховання майбутнього вчителя, якому належить виховати покоління людей, яким належить будувати майбутнє нашої держави, творити добробут народу, піклуватися про сьогоднішнє та майбутнє покоління [6]. Виховання багатогранної всебічно розвиненої, гармонійної особистості можливе, на нашу думку, виключно за наявності міцного фундаменту, яким може бути виключно Віра, Любов, Добро, ті ідеали, які закладені у християнстві. Знаємо, що саме ці моральні ідеали притаманні вірі Христовій.

Разом з цим неможливо однозначно стверджувати, що національні традиції, у тому числі й віра українців, не прослідковується у виховному процесі молоді, зокрема майбутніх вчителів. Звернувшись до базових засад виховання, які концентруються в їх принципах, знайдемо багато елементів, котрі дозволяють вести мову про те, що так чи інакше вказане питання знаходить свою реалізацію у виховному процесі.

У вихованні майбутніх вчителів слід реалізувати з дотриманням принципів народності, культуровідповідності, етнізації виховання.

До національних традицій виховання, відстоюючи їх пріоритетність перед вітчизняними і зарубіжними теоріями виховної роботи серед учнівської молоді, постійно зверталися і пропагували їх невичерпні можливості К. Ушинський, М. Драгоманов, І. Огієнко, М. Грушевський С. Русова. У методологічному плані принцип народності виховання виступає як докорінна закономірність розвитку системи освіти і виховання у будь-якій країні. Ця система повинна будуватися у повній відповідності з особливостями і потребами своєї країни. За умови дотримання цього принципу виховання здійснюється в дусі народних звичаїв, традицій, рис національного характеру і психології свого народу [10]. Отже, принцип народності у вихованні відображає здобутки національних традицій українського народу. Однією з таких національних особливостей українського народу є його релігійність. Привнесення Володимиром Великим християнства на береги Дніпра стало знаковою подією у розвитку українського народу, його національних традицій, свідомості, світогляду. Безперечно, християнство відіграло неабияку роль у розвитку українця, його сім'ї, роду, державності.

Принцип культуровідповідності передбачає нерозривний зв'язок виховання з культурними надбаннями людства і свого народу, зокрема із знаннями про загальнолюдські багатства в царині духовної та матеріальної культури, про особливості розвитку і становлення національної культури та її взаємозв'язки із загальнолюдською; знаннями історії свого народу, його культури; забезпеченням духовної єдності і спадкоємності поколінь. Ці засоби виховання впливають передусім не стільки на розум, скільки на почуттєву сферу. Вони сприяють формуванню і піднесенню духовної культури особистості [12]. Разом з цим не можемо не обійти увагою ту обставину, що саме релігія посідає чільне місце у цивілізаційній культурі людства у цілому та окремих народів зокрема. Відтак, християнство протягом останніх понад 1000 років є невід'ємною складовою української культури.

Продовжуючи аналіз цього принципу слід наголосити на тому, що А. Дістервег вважав, що правильно організоване навчання повинно будуватися з урахуванням принципу культуровідповідності. Принцип культуровідповідності означав організацію навчально-виховного процесу з урахуванням певної зовнішньої, внутрішньої і суспільної культури. Зовнішня культура, за Дістервегом, – це норми моралі, побуту, споживання. Внутрішня культура – духовне життя людини [13]. Християнство, як релігія, заповнює всі ніші зовнішньої, внутрішньої і суспільної культури, оскільки є виявом індивідуальної віри та любові до Господа, що виявляється у внутрішній Молитві людини та її зовнішнього прояву, участі громадянина у відповідних літургіях за участі одновірців.

Принцип етнізації виховного процесу означає наповнення виховання національним змістом, спрямованим на формування самосвідомості громадянина. Принцип етнізації однаково стосується представників усіх народів України. Створення можливості всім дітям навчатися у рідній школі, виховувати національну гідність, національну свідомість, відчуття етнічної причетності до свого народу. Відтворення в дітях менталітету свого народу, увічнення в підростаючих поколіннях специфічного, що є в кожній нації, виховання дітей як типових носіїв національної культури, продовжувачів справи батьків. Принцип етнізації – невід'ємна складова соціалізації дітей [14]. У житті українського народу релігія завжди посі-

дала значне місце, часто йшли поряд ідея національна й релігійна. Релігія виступає як атрибут етносу, а етнос – як носій релігійності. Щодо українського етносу, то християнство протягом останнього тисячоліття формувало духовне життя нашого народу, справляло вагомий вплив на його психологію, виступало силою єднання в національно-визвольному змаганні за відновлення державності [16]. Принцип етнізації виховного процесу передбачає наповнення його національним змістом, спрямованим на формування національної свідомості громадянина. Він покликаний відтворити в дітях рідний народ, увічнити специфічне, самобутнє, що є у кожній нації [15]. Отже, доходимо висновку про те, що християнство за принципом етнізації відіграє визначальну роль у формуванні цілісної системи духовного світосприйняття особистості у процесі виховання останньої.

Спираючись на вищезазначені принципи, виховання передбачає формування ціннісних орієнтацій, спрямованих та сприйняття світу у всіх його «кольорах» крізь загальнолюдські цінності.

Адже ставлення людини до світу, як правило, містить оцінку всього, з чим людина має справу в процесі свого життя. Ціннісні регулятори органічно пов'язані зі світоглядом індивіда. Вони є смисловими компонентами світогляду, в них відображається динаміка соціальних змін, вловлюються і закріплюються значущі для суб'єкта тенденції. Саме світогляд і є системою цінностей – на відміну від світорозуміння як системи знань. Динаміка розвитку змісту ціннісних регуляторів зумовлює зміни в їхній субординації, мотиваційній валентності та у функціях їхньої соціальної регуляції: наприклад, цінності можуть як посилювати, так і послаблювати соціальні зв'язки індивіда. Крім цього, сукупність цінностей може внутрішньо організовувати зміст свідомості суб'єкта, надаючи йому необхідної спрямованості [7]. Вважаємо, що саме християнство закладає фундамент гуманістичного світосприйняття, оскільки саме християнство проголошує ідеали любові до ближнього, віри, надії, які так необхідні у повсякденному житті людини.

В українській традиції, що служила і продовжує бути духовною основою виховання, завжди було прийнято дотримуватися релігійних засад і в побуті, і на роботі, розпочинати й закінчувати справу: з молитвою наші предки лягали спати і вставали вранці, вирушали в дорогу, споживали їжу, розпочинали польові роботи, виганяли на випас худобу навесні тощо. Свою працю на землі український селянин уважав службою Богові. З іконою Божої Матері козаки йшли в походи і перемагали. Релігія належить до чинників виховання, що апелюють одночасно як до розуму дитини, так і до її душі. Тут гармонійно поєднуються як вербальні (раціоналістичні), так і позавербальні (містичні) канали взаємодії людини зі світом, спілкування з Богом. Ця особливість релігії робить її могутнім каталізатором розвитку душі, становлення здатності людини усвідомлювати все розумом і бачити серцем, набувати «досвіду серця». Утверджуючи віру в ідеали, релігія тим самим утворює надійний фундамент моральності людини. Віруюча людина сприймає мораль для себе як імператив. Моральність, що не підтримується вірою, завжди виявляє тенденцію до релятивізму, а відтак і до занепаду [17]. У свою чергу, держава взяла на себе обов'язок сприяти релігійній самобутності громадян України.

Разом з цим держава у своєму Основному Законі проголошує те, що людина, її життя, честь та гідність визначають суть та спрямованість країни. Норми Конституції України декларують право на свободу віросповідання. Конституційні норми зазначають про те, що Церква в Україні відокремлена від держави, а школа – від церкви. На противагу цій нормі, хочемо зауважити й те, що за своєю суттю та змістом ані держава, ані навчально-виховні процеси не можуть обійтися без всеохоплюючої сили Віри, яку дарує людству саме Церква, як дім Божий, та християнська віра з її постулатами добра, справедливості, які, у свою чергу, взяті на озброєння й теорією права та нормами позитивного права нашої країни. Адже держава – це не просто певний механізм, це перш за все об'єднання людей, яких єднає спільність території проживання, поглядів, сприйняття навколишнього середовища тощо. Виходячи зі сказаного, неможливо недооцінювати роль та значення духовності, віри в утвердження таких визначальних для суспільства і держави та права принципів, як свобода, рівність, справедливість, на втілення у повсякденне життя яких вказують святі отці Церкви. Саме такі основоположні принципи повинні створити фундамент майбутньої особистості, на формування якої, власне, й спрямований процес виховання. Крім того, значний обсяг матеріалу

у процесі виховання сприймається об'єктом виховання саме «на віру». Процес виховання скеровується саме відповідно до тих соціогуманітарних установок і потреб, які формуються суспільством, виражаються у відповідних нормативних та розпорядчих документах органів державної влади.

Церква як невід'ємна частина суспільства у всі часи брала активну участь у формуванні вектора загальнодержавної стратегії, а релігійний фактор навіть у максимально секуляризованому сучасному історичному періоді враховується при формуванні загальнопланетарних рішень. У цьому контексті Україна як невід'ємна учасниця глобального історичного процесу піддається всім його закономірностям [2, с. 198]. Отже, Церква не може залишатися осторонь процесів виховання молодого покоління, тим паче, коли саме завданням виховання є прищеплення таких цінностей особистості, за які бореться християнське віровчення.

Крім того, як справедливо зазначав Митрополит Київський і всієї України Володимир, Церква в Україні користується значною довірою суспільства [4, с. 10]. Тож вважаємо, що залишення осторонь виховного процесу одного з найшановніших інститутів духовного розвитку – Церкви, є злочинним у відношенні до майбутніх поколінь.

Залучення до виховного процесу церковних діячів, очевидно, потребує не просто доброї волі вихователів, викладачів, а й державних діячів Міністерства освіти і науки, народних депутатів України, політичних діячів, до повноважень яких належить визначення освітньої та виховної стратегії України.

Політикам притаманне питання духовного відродження українського суспільства, що опікується консолідацією суспільства, і саме в Церкві вони бачать помічника для вирішення цього завдання [4, с. 15]. Та, на жаль, більшість із таких добрих започаткувань залишаються фрагментарними та не мають системності, зокрема щодо наукових досліджень та формування загальнодержавної концепції запровадження духовного виховання в традиціях українського християнства.

Філософія освіти потребує побудови стратегії розвитку таким чином, щоб випереджати існуючі норми стосовно професійної підготовки принаймні на одне-два десятиліття [3, с. 17]. Потрібно усвідомлювати неминучу перспективу пошуку шляхів інтеграції богословських закладів освіти УПЦ до загальнодержавної освітньої структури [3, с. 18]. Фактично це двобічний вектор, який гарантує взаємодію світської та релігійної систем виховання (не лише процесу навчання), адже саме виховання фактично гарантує міцний фундамент для навчання. Гармонійно сформована та духовно підготовлена до навчання дитина якісно сприйматиме та засвоюватиме навчальний матеріал, усвідомлюючи його цінність та значення не лише для неї особисто, а й у цілому для суспільства та держави.

Продовжуючи дискурс у цьому напрямі, доречно звернутися до думок архієпископа Бориспільського Антонія (Паканича), котрий відзначає, що саме духовний потенціал і особливості його реалізації визначають інтелектуальну, соціальну, економічну, екологічну і навіть політичну спрямованість суспільства. При цьому духовний чинник формування і реалізації суспільства може мати двоїстий прояв. По-перше, він виступає як внутрішній чинник, що визначає певний ступінь стабільності відносин між людиною і суспільством, людиною і природним середовищем. По-друге, духовний потенціал може набувати форм зовнішнього чинника, що визначає ступінь стабільності взаємин між окремими співтовариствами і соціальними групами або їх лідерами, а також їх природним середовищем. Вчені підкреслюють безперечну актуальність такого підходу для розуміння всіх сфер розвитку суспільства. Поширені в науці пострадянські інформаційні пріоритети і доміанти розвитку, як з'ясувалося, суперечать завданням стратегії безпечного, стійкого розвитку як окремих громадян і самого суспільства в цілому, так і внутрішнього (духовного) природного середовища суспільного розвитку [5, с. 13–14]. Зважаючи на сказане, слід визнати той факт, що християнство, як релігія та духовна досконалість, міцно вкорінилося на теренах України, й заперечення її впливу на становлення та розвиток особистості нездоланне. Цю обставину підкреслюють всі сторони: і як представники духовенства, і представники політичної еліти. Разом з цим немає єдиної незборимої волі об'єднати спільні зусилля щодо включення та реалізації духовних засад всебічного виховання особистості. Хоча, як вбачається із вищесказаного, і представники педагогічної науки, і теологи погоджуються з тим, що саме християнство на теренах України створило надійний фундамент моральності суспільства і кожно-

го окремого його члена (маємо на увазі саме більшість, оскільки неможливо заперечувати вплив на морально-етичну складову розвитку суспільства, виховання його членів й інших релігій, які менш поширені ніж православ'я).

Українська православна Церква не бачить перешкод до взаємодії Церкви із здоровими політичними та суспільними силами, до співпраці з будь-якими добросчесними людьми, у тому числі іншовіруючими та невіруючими, за умови їх готовності до чесного, доброзичливого і зацікавленого діалогу на благо українського народу. Для того, щоб донести своє спасительне вчення до якомога ширших верст нашого суспільства, Церква потребує відповідних засобів. Перш за все, це – релігійне просвітництво і освіта. Просвітницька діяльність Церкви спрямована на духовне виховання та забезпечення внутрішнього потенціалу нашого народу у світлі православного віровчення. І це не лише доктринальні питання православного віровчення, але й конкретна гармонія внутрішнього світу людини, яка повноцінно розкриває себе у молитовному єднанні з Творцем, у філософському пошуку та актуалізації різноманітних талантів, якими Господь наділяє кожну людину. Тому необхідним постає створення при вищих навчальних закладах православних храмів і кафедр православного богослов'я (практика заснування християнських храмів при університетах існує у всіх розвинутих та визначаних університетах світу, прикладом цього є університети Америки, Великобританії, Швейцарії та ін.), що дасть можливість студентам бути причетними до літургійного життя Церкви. Кожна православна людина повинна знати основи своєї православної віри, храмового богослужіння для формування цілісного світогляду і самого ставлення до життя. Саме від розуміння сутності Православ'я, історії нашого народу, релігійного потенціалу та православної духовності залежить прогресивний розвиток і конструктивна сила українського суспільства [1, с. 14]. На наш погляд, християнство, Церква Христова здатні якісно вплинути на виховні процеси, пов'язані із становленням духовності молоді особи. Адже, незважаючи ні на що, раціональні зерна високих ідеалів морального виховання позначаються на майбутньому житті людини, її поведінці, її пріоритетах, подоланні суспільством негативних детермінант злочинності та правопорушень, формуванні інтересів прекрасного, високодуховного, культурної освіченості та грамотності (не лише загально-фахової), а й всебічної. На жаль, значний період часу, можливості Церкви істотно припинувалися, нехтувалися, духовну складову намагалися підмінити іншими поняттями та силами. Із здобуттям незалежності України ситуація кардинально змінилася, однак і загрози не самоусунулися, вони набули нових форм.

Процеси демократизації українського суспільства з падінням тоталітарного режиму вивільнили простір людської свободи [1, с. 16]. Для сучасного українського суспільства характерні різноманітні і досить складні соціальні патології, яких раніше в таких масштабах, власне, не було. Найпомітнішими серед них сьогодні стали такі масові негаразди, як правопорушення, наркоманія, проституція, алкоголізм, націоналізм, фанатизм, ксенофобія, туберкульоз, СНІД та ін. [1, с. 16].

Православна етична традиція українського народу змушує замислитися над створенням шляхів та умов самореалізації людини. Вважаємо, що в цьому контексті християнські цінності будуть найбільш доречними. На шляху формування особистості, не просто особистості, а особистості майбутнього вчителя, що потребує надскрупальної праці, духовна складова виходить на передній план. Аргументом цього є те, що вказаній категорії студентства (адже саме у вищих навчальних закладах відбувається підготовка та становлення майбутнього вчителя) слід прищепити високі духовні цінності, які, окрім визначення власного шляху подальшого розвитку та засвоєння наукових знань, дадуть нові паростки духовного виховання у наступному поколінні. Саме фахівцям-педагогам суспільство доручить виховання нового покоління. Очевидним є й те, що виховання, окрім позитивних якостей, переслідує мету прищеплення особистості відразу, несприйняття негативних, асоціальних, антисоціальних суспільно негативних явищ, таких як правопорушення, злочинність, супутніх цим явищам негативних факторів у вигляді різноманітних соціальних девіацій, іншої негативної маргінальної поведінки.

Мудро зазначав Митрополит Київський і всієї України Володимир про те, що бездуховність, ігнорування богословського осмислення життя, чітких норм канонічного права, антропологічна та еклезіологічна невизначеність, нечіткість духовних орієнтирів надто дорого може коштувати, бо за наявності розколотої масової свідомості не лише легко маніпу-

лювати людьми, а й легко примушувати їх, спонукати діяти всупереч їхнім власним думкам і церковним позиціям [1, с. 19]. У бурхливому морі життя складно визначитися із правильним курсом руху. Саме цьому сприятиме виховання у душі високих християнських принципів та ідеалів, що допоможе правильно розбиратися у проблемах, долати тернії, збирати достойний врожай на ниві духовній під час виховання молодого покоління творців незалежної державності та громадянського суспільства.

Саме християнська релігія може бути справжнім джерелом індивідуального та соціального перетворення [5, с. 24].

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що можна вести полеміку про доцільність чи недоцільність долучення до процесу виховання релігійні установи та їх представників, однак очевидним є те, що духовна складова виховання, яка ґрунтується на християнській традиції, відіграє незаперечну роль в утвердженні високоосвіченого представника нашого суспільства. На наш погляд, слід вміло поєднувати процеси національного виховання студентства, а духовне виховання неможливе без тисячолітньої традиції християнства на теренах сучасної України. Саме Церква, її святі отці в силі дати суспільству не лише власне духовні цінності, а й створити сприятливі умови для їх глибокого сприйняття, передачі та засвоєння молодим поколінням.

Також, на нашу думку, треба усвідомлювати, що у вихованні майбутнього вчителя слід керуватися не лише встановленою програмою, а й самостійно знаходити оптимальні шляхи, не боятися творити й реалізовувати духовні начала, принципи, які прищеплювати студентові, як нову винограду лозу, яка має дати нові паростки, прорости у його свідомості, душі, створюючи надійний підмурок для розвитку таких цінностей, як віра, надія, любов, справедливість, свобода, рівність.

Безперечно, можна багато говорити про існуючі та науково обґрунтовані методики і технології виховання, використання накопиченого педагогічного досвіду, але разом з цим хочемо наголосити на тому, що кожна нація має свій ідентифікуючий її підсвідомий код, активізація якого істотно вплине на розвиток суспільства, окремих його членів. Вважаємо, що саме духовна традиція християнства українського народу у змозі забезпечити повноцінне розкриття особистості, формування її достойним членом суспільства та пастви Божої. Лише християнські постулати можуть гарантувати всебічний розвиток особистості, звершити ті благі справи, яким служить формування та розвиток особистості.

Вважаємо також за необхідне зазначити, що сьогодення потребує поєднання зусиль влади і Церкви у формуванні нової виховної доктрини, котра має адекватно відображати потреби суспільства, враховувати накопичені християнські традиції та служити гідному становленню особистості, формуванню громадянського суспільства, демократичної, правової, соціальної держави України.

Список використаних джерел

1. Митрополит Київський і всієї України Володимир. Місія Православної Церкви на межі тисячоліть // Труди Київської духовної академії. – 2008. – № 8. – С. 10–22.
2. Игумен Климент (Вечера). К вопросу о проблематике церковно-государственных отношений в Украине: исторические параллели XX столетия // Труды Київської духовної академії. – 2008. – № 8. – С. 198–211.
3. Архієпископ Бориспільський Антоній (Паканич). Перспективи розвитку духовної освіти в Україні. Доповідь, прочитана на розширеному засіданні Учбового комітету при Священному Синоді УПЦ // Труды Київської духовної академії. – 2008. – № 9. – С. 17–24.
4. Митрополит Киевский и всея Украины Владимир. Украинское Православие на рубеже эпох. Вызовы современности, тенденции развития. Доклад, прочитанный на Архиерейском Соборе Русской Православной Церкви 2008 г. // Труды Київської духовної академії. – 2008. – № 9. – С. 9–16.
5. Архієпископ Антоній (Паканич). Православна відповідь на виклик кризи сучасного суспільства // Труды Київської духовної академії. – 2009. – № 10. – С. 13–27.
6. Сипченко В.І. Громадянська позиція майбутнього вчителя (теоретичний аспект) / В.І. Сипченко // Педагогическая наука: история, теория, практика, тенденции развития. –

2008. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/rus/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2008_st_4/

7. Самчук З.Ф. Ідейно-світоглядні пріоритети науково-освітньої сфери як елемент системи суспільної модернізації [Електронний ресурс] / З.Ф. Самчук // Педагогическая наука: история, теория, практика, тенденции развития. – 2010. – № 4. – Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/rus/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n4_2010_st_16/

8. Смітюх Г.Є. Сучасна релігійна ситуація в Україні як дзеркало ідеологічного вакууму [Електронний ресурс] / Г.Є. Смітюх, В.В. Стрілецький. – Режим доступу: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Publ/SacralUkraine/Religion.html>

9. Деряга Л.М. Методичні рекомендації щодо організації роботи з духовного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах та позашкільлі в 2013–2014 н.р. [Електронний ресурс] / Л.М. Деряга. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1k4-YvdEnBWgljBWHNr9yNmIaGMx6KBdchMm6unD6NMU/edit?pli=1>

10. Принцип народності виховання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://allref.com.ua/skachaty/Princip_narodnosti_vihovannya/

11. Хачирова З.К. Принцип народности воспитания как основа педагогической культуры горских народов Северного Кавказа (На примере карачаевцев и балкарцев): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01: Общая педагогика, история педагогики и образования/ Хачирова Зимфира Кемаловна. – Карачаевск, 2002. – 153 с.

12. Омеляненко В.Л. Принцип культуровідповідності, Принцип поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю вихованців, Принцип опори на позитивне в людині, Принцип оптимальності виховного процесу, Теорія і методика виховання [Електронний ресурс] / В.Л. Омеляненко. – Режим доступу: http://libfree.com/169345198_pedagogikaprintsip_kulturovidpovidnosti.html

13. Фрідріх Адольф Вільгельм Дістервег. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Адольф_Дістервег

14. Зайченко І.В. Педагогіка [Електронний ресурс] / І.В. Зайченко. – Режим доступу. – http://pidruchniki.ws/13680428/pedagogika/printsipl_natsionalnogo_vihovannya

15. Принципи етнопедагогіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ozosh44-muzeum.at.ua/load/principi_narodnoji_pedagogiki/principi_etnopedagogiki/3-1-0-10 – Дата доступу 27 червня 2014 року.

16. Пархомчук В.В. Роль релігії у формуванні національної самосвідомості [Електронний ресурс] / В.В. Пархомчук. – Режим доступу: http://iai.donetsk.ua/_u/iai/dtp/CONF/13_2003/articles/stat97.html – Дата доступу 30 червня 2014 року

17. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки [Електронний ресурс] / О. Вишневський. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/16381204/pedagogika/rol_tserkvi_vihovanni_rozvitku_osobistosti

18. Конституція України Конституція України: закон від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>

В статье исследуются актуальные вопросы духовного воспитания студентов в христианской вере. Утверждается, что национальные традиции воспитания всегда связаны с установками духовенства, поскольку украинцы со времен Крещения Руси – верующий народ. По результатам исследования делается вывод о том, что духовное воспитание в христианской вере будет утверждать высокие идеалы нравственности и духовности у населения.

Ключевые слова: христианство, воспитание, церковь, традиции воспитания.

The article deals with current issues of spiritual education of students in the Christian faith. It is alleged that the national traditions of education were linked with the instructions of the clergy, because the Ukrainians, since the Christening of Rus, were faithful people. The study concludes that spiritual education in the Christian faith develops high ideals of morality and spirituality in the population.

Key words: Christianity, education, church, tradition of education.

Одержано 4.10.2014.